

## 2 KOLINITA

### *Awayauwedo*

<sup>1</sup> Yau Paulo Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauyewasa Yeisu Besinana vhabana, na tahida Timoti ainaena.

Yami leta ilalaowane neta Yaubada yana bodao Kolinita ainai vhabamiu. Na hinage Yaubada yana bodao Gilisi tupwana maudoina alonai vhabadi.

<sup>2</sup> Yaubada Tamada yo Bada Yeisu Besinana yadi atemuyamuya yo yadi nuwadaumwali himiya vahalogomiu.

### *Yaubada yana hagu*

<sup>3</sup> Yaubada iya Bada Yeisu Besinana Tamana yo yana Yaubada ta'awa yauwedowei iya atemuyamuya wuwuna. Yaubadanane ainaena vehaguhagu maudoina ilaolaoma vhabana ta'awa yauwedowei. <sup>4</sup> Iya ada vitai maudoidi aidiyai ihaguhaguigita. Eeta vehaguhugu ehebonane Yaubada imohemohegita ainaena mata tomowa tupwadi adi vitaiwo vagadi yo vagadi tahaguidi. <sup>5</sup> Wuwuna Besinana yana muya bagibagilidi ita hinage alonai baidada eeta Besinana ainaena Yaubada yana vehaguhagu mwala'ina mata tave'alo. <sup>6</sup> Ebe Yaubada yana paihowa vhabana abom amuyamuya, neta ta'i omiu ami hagu yo ami yayovi vhabana abom amuyamuyane. Na ebe hagu alobai omiu hinage mata ihaguigomiu ta muyaone

ehebonane a'alama'i'itaedine mata i'abiye wahiylagomiu ta'am'alama'i'ita. <sup>7</sup> Yama itahae ana wahiylala alimiyai imiyamiya wuwuna ahanapuiya'o ebeha dova yama muyao'alodiyai ammuyamuya hagune ave'ave'alodine omiu mata hinage amve'alo.

<sup>8</sup> Tahimaiyao, nuwanuwamai ebeha avenuwamwauwegomiu vitaiwone ave'ave'alodine Esiya tupwanane ainai vehabadi. Vitaiwone alimaiyai himwamwauwidine neta himwala'i yo hivitai alili ta yawahimai muhamuhana na agabaei. <sup>9</sup> Alautowoi ebeha mwalowoi bada ilaoma'o alimaiyai. Eeta teina imahalava ta ebe havena abom ayemiyediuyowegai, na hesi Yaubada ibom taumwalomwaloi i'abi'abiye towolodi ebeha ainai aduivahali. <sup>10</sup> Mwalowoi mwala'i alilina ainaena iyayoviga ta mata ilauyeyawahaigai. Na yama itahae iya ainai amwauwi ta mata iyayoviuyoigai. <sup>11</sup> Omiu hinage ebeha awanoiyyena amhaguhaguigai. Eeta ebe awanoi maudoidi vehabamai Yaubada mata iyemaihadi yo hinage i'awa namwanamwaegai, na tomowa bagibagilidi mata vehabamai na hi'awa yauwedo iya ainai.

### *Paulo yana ulewahi ibui*

<sup>12</sup> Yama gagasa wuwuna teina, neta yama nuwanuwatuwu iwalo yedumwalu alimaiyai ebaha yawahimai teina bale'une ainai yo hinage ginauli mwala'ina dova yama ve'awa'au'augelu omiu baidamai neta hiya Yaubada yana nuwatuwu ve'ave'ahihinaena yo yana walo

moihanaena iloiloinaegai, nigele taumiya bale'u yadi nuwatuwuhonihoniya na hesi Yaubada yana ve'i'ilaena. <sup>13</sup> Neta vehabana hauga maudoina alaulelelaowa nigele walo dawaniyena na hesi ebeha amhanapuidi. <sup>14</sup> Hava alelelediwane nuwanuwamai ebeha nuwamiu himasele ta amhanapu ili'ilimanigai. Haugana yada Bada Yesu yana ahubena laugwaipileuyoma ainai mata amgagasa vehabamai dova ai hinage agagasa vehabamiu.

<sup>15</sup> Yami gagasa yahanapu ili'ilimani ta mwalona yagu ulewahine ebeha yalaowa alimiyai mai bwau ta ebe yami hagu ilauhepoi.

<sup>16</sup> Mwalona nuwanuwagu yagu laomane Masedoniya ainai yataubo'eyegomiu na yagu laugwaipilene ainai yataubo'euyoigomiu. Na yagu taubo'euyoigomiune ainai mata amhaguigau ta ya'adau lau Yudeya ainai.

<sup>17</sup> Yawalo ebeha yalaowa na hesi nigele yayalaowa. Teina yagu ulewahine ya'abi avivinine nigele yau taunuwatuwu bwaubwau. Yagu ulewahine yapaipaihowaidi nigele dova taumiya bale'u ginauli ehebo vehabana na hiwalo ehe na ana dumwalu nigele.

<sup>18</sup> Bada dova Yaubada iwalowalo moiha neta dova yagu waloyemidi alimiyai. Nigele yayawalo ehe na ainona nigele. <sup>19</sup> Wuwuna Yaubada Natuna Yesu Besinana, Sailasa, Timoti na yau aguguyaei gamwagamwanimiyai neta nigele ehe na hinage nigele. Iya Yaubada ana moiha.

<sup>20</sup> Wuwuna Yaubada yana waloyemidi maudoidi hiyemala moiha neta Besinana ainai. Teina vehabana iya ainaena 'Moiha' ta tawalowei ebeha

Yaubada ta'awa wasawasaei. <sup>21</sup> Eeta Yaubada iya Besinana ainai ivetowolo momohigai omiu baidamaiyao. Na Yaubada iya ivesinuwaigita yo i'abidebaigita <sup>22</sup> ta iya yana ve'ive'ilala alidai imwauwi neta Alu'aluwa Ve'ahihi imohegita ta atedai. Teina dova yana aiyauya mugamugaina, na ainaena tahanapui ebeha yana aiyauya tupwadi vehabada i'atububunidi'o ta hiha'waha'wa.

<sup>23</sup> Yaubada mehenai yawalo moiha neta mwalona nigele yayalaowa Kolinita alimiyai wuwuna nigele nuwanuwagu ta ya'abiye nuwayababagomiu. <sup>24</sup> Hava ebe amyemidiyei nigele aya'aipate ebeha ainai aloina. Wuwuna ahanapuiya'o neta yami yemidine aidiyai amtowolo wahiyala'o. Eeta omiu baidamaiyao tapaihowa yami yaliyaya vehabana.

## 2

<sup>1</sup> Nigele yayalaowa alimiyai wuwuna yagu nuwatuwu yapaihowai ta nigele ebeha ya'abiye nuwayababauyoigomiu. <sup>2</sup> Ebe ya'abiye nuwayababagomiu, yaiya mata itupwa ta i'abiye yaliyayagaune? Nigele teya yaiya wuwuna tomowa tau'abiye yaliyayagau mata ya'abiye nuwayababagomiu. <sup>3</sup> Teina vehabana na leta neta yaleleyawa alimiyai. Nigele nuwanuwagu yalaowa ta omiu ebeha am'abiye yaliyayagauwa am'abiye nuwayababagau. Wuwuna yahanapui ili'ilimani neta yagu yaliyayane omiu hinage yami yaliyaya. <sup>4</sup> Eeta yalaulelewa mayagu nuwavitai yo mayagu atemuyamuya yo mamehelinogu; ta nigele ebeha ya'abiye

nuwayababagomiu na hesi yagu velau ana mwala'i alimiyai ebeha amhanapui.

### *Tauyababa ana nuwahamu*

<sup>5</sup> Ami gelu teya i'abiye nuwayababagau ta ebe yau mayagu nuwayababa omiu hinage tupwana mayami nuwayababa. Teina yawalowlone nigele ebeha ami gelune ya'abiye nuwavitai. <sup>6</sup> Na tomowa maudoimiu amhulugogoi ta yemaihana teina dova ammohemoheine neta bada howahowana. <sup>7</sup> Na hesi amnuwahamui na am'abiye wahiyala ta havena inuwanuwayababa alili mata ainaena ibe'u. <sup>8</sup> Eeta ya'awanoiyegomiu ebeha yami velau iya vehabana am'abiye mahalavauyoi. <sup>9</sup> Teina vehabana na yalaulelelaowa ebeha yami awa'abi yatowoi ta yahanapuigomiu neta moiha yagu loguguya mauidi aidiyai am'awa abi, bo nigele? <sup>10</sup> Ebe yaiya teya yana yababa amnuwahamui mata yau hinage yanuwahamui. Na ebe hava vehabana na yanuwahamui neta Besinana mehenai na yapapaihowaine omiu vehabamui. <sup>11</sup> Na yapapaihowaine ebeha Tomodulele havena iwahiwahiyala gabaegita, wuwuna yana nuwatuwuwo bada ta hanapuidi'o.

### *Besinana ainaena ta wahiyala*

<sup>12</sup> Haugana Tilowasi ainai yamahalava ya'ita lobai ebeha Besinana wasana namwanamwana yaguguyaei neta tenem ainai Bada yagu hawahawaga iho'eya'o. <sup>13</sup> Hesi yagu nuwatuwu nigele iyatalu wuwuna tahigu Taito yabeha ahayai Tilowasi ainai. Nigele ta yavelauwedi na yalaugabaidi ta yalalaune Masedoniya.

14 Na Yaubada ainai ta'awa yauwedo wuwuna iya yana lau ahaiyena hauga maudoina Besinana ainaena ta wahiyala di'wa. Ta Yaubada iyepaihowagai na Besinana ana hanapu vebabana a'abiye dabalala tupwa maudoina aidiyai dova pwalawasi panena. 15 Wuwuna ita dova pwalawasi panena namwanamwa alilina Besinana i'aiyauyanei Yaubada ainai. Neta panenane idabadabalala ta livalivahidi na taumwalomwalowoi gamwagamwadiyai hibenabenalei. 16 Taumwalomwalowoi aidiyai teina panenane dova mwalowoi ivaiyaiyama. Na livalivahidi aidiyai teina panenane iya yawahi ivaiyaiyama. Teina vebabana ta yaiya howahowana mata teina vitaiwone ipaihowaidi? 17 Hesi ai howahowamai wuwuna ai nigele dova tomowa tupwadi hiya Yaubada yana Walo hivai ta dova aba'aigimwagimwala. Ai Yaubada ivetamalegai eeta iya mehenai nuwatuwu moihaena a'au'aubabada Besinana yehanaena.

### 3

#### *Waloyemidi vauvauna ana taupaihowa*

1 Teina walone ana dagugu dova ya'awa namwanamwauyowegau, bo? Yau nigele dova yavetaumanaegomiu ta nuwanuwamiu abiye masele letana tomowa aidiyena ilaowa alimiyai ebeha yau yaiya dova tomowa tupwadi. Na nigele ebeha omiu alimiyena am'abiye mahalavaegai tomowa aidiyai. 2 Mwalona ilaoma ta wau yagu abiyemasele letana

neta omiu. Atemiyai yaleledi'o ta tomowa bagibagilidi hivahili ta hihanapuiya'o. <sup>3</sup> Na imiya mahalava ili'ilimani neta Besinana iya teina lelene ilelelene yau aliguwena. Iya nigele abalaulele we'awe'ahana ainaena iyalaulele na hesi Yaubada Mayawahina Alu'aluwana Ve'ave'ahihina ainaena. Na hinage nigele abalaulele gaima tabatabana dova Mosese yana loina na abalaulelene tomowa atemiyai.

<sup>4</sup> Teina walone awalowei wuwuna Besinana ainaena na a'atepatu Yaubada mehenai. <sup>5</sup> Nigele teya hava alimiyai iyamiyamiya ta ebeha awalowegai neta howahowamai ta mata teina paihowane apaihowai. Ala'alawowoli alimiyai imiyamiya neta Yaubada ainaena ilaolaoma. <sup>6</sup> Iya i'abiye ala'alawowoligai ta waloyemidi vauvauna awalo mahalavaei. Teina waloyemidi vauvaunane neta nigele loina lelelelena ainaena, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena. Wuwuna loina lelelelena neta tomowa i'oi'oiye mwalowoidi na Alu'aluwa Ve'ahihi tomowa yawahi imohemohedi.

<sup>7</sup> Loinane neta abalaulele gaimana Yaubada ainai ilele ta haugana Mosese ivavaiwa neta Yaubada yana wasawasa namanamalina i'abiye mahalava. Moiha Mosese manina maselena mata isawali ta ilau na hesi maninane maselelana imehe'ai'ai moiha ta nigele howahowana na Isileliwone manina hivinunui. Loina ana paihowa alonai tomowa himwalomwalowoi na hinage yana hauga laoma manamanamalina. <sup>8</sup> Na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi yana laoma namanamalina idi'wa alili yana paihowa alonai. <sup>9</sup> Na loina mumugana iya yababa ve'ewana ivaivaiyama

neta manamanamalina ilalaomane. Ainaena na Alu'aluwa Ve'ahihi iya awadumwalu ilawelawenama neta mata namalina idi'wa alili. <sup>10</sup> Na wau namanamalina mugamugaina ana ita dova nigele iyamasele ili'ilimani wuwuna mulimulitana namalina imwala'i alili. <sup>11</sup> Waloyemidi miyamiyana isawali na hesi mayana namanamalina ilalaomane eeta tahanapui ebeha mata waloyemidi miyamiya vateyaina namanamalina idi'wa alili.

<sup>12</sup> Ita yada nuwatuwu hae ana ita teina dova neta vehabana a'atepatu moiha. <sup>13</sup> Ita nigele dova Mosese. Iya ale'owena manina ilau'au'auhi haugana yana namanamalina ihabuhabulu ta isasawaline ta ebe Isileliwone havena hivinuvinui. <sup>14</sup> Na mayadi nuwapwanopwano mwalona ta wau haugana waloyemidi mugamugaina hivahili neta hiya ale'one ehebonane howola yadi nuwatuwu i'oi'oi'au'auhi ta nigele hiyavaivehulu. Wuwuna Besinana ibommo ainaena mata teina ale'one Yaubada ivaivehulu. <sup>15</sup> Na mwalona ta wau, haugana Mosese yana loina hivahili neta ale'one howola yadi nuwatuwu ilaulau'au'auhi. <sup>16</sup> Na hesi haugana tomowa i'ita gwaipileuyo Bada ainai neta Yaubada ale'one mata ivaivehulu. <sup>17</sup> Na Badane neta iya Alu'aluwa Ve'ahihi. Na havaidova ainai Bada Alu'aluwana imiyamiya neta ainai nigele loina bo yababa yana pai teya iyamiyamiya. <sup>18</sup> Ainaena maudoida nigele manida abalau'au'auhina na Bada yana vewasawasa tave'itaei. Na Badane neta iya Alu'aluwa Ve'ahihi eeta igwaipilegita ta ana ita dova Besinana yana wasawasa alidai imwalamwala'i.



## 4

### *Yada tapiyao dova walata*

<sup>1</sup> Ainaena teina waloyemidi vauvauna yana paihowa Yaubada yana atemuyamuyaena imohegai ta nigele ayatapiya. <sup>2</sup> Mumuga dawadawanidi yo vedebahinihinimayadi amwau gabaedi'o. Nigele mumuga oya'oyamaena ayamiyamiya yo nigele Yaubada yana walo ayapaipaihowa pwanoli. Na awamoiha maudoina ainaena Yaubada mehenai amiyamiya ebeha tomowa maudoidi yadi nuwanuwatuwu ilimani vehabana amoheuyoigai. <sup>3</sup> Wasa namwanamwana aguguyaei ta ebe italu aidawani mata tomowa tupwadi aidiyai italu aidawani. <sup>4</sup> Hiya nigele hiyayemidi wuwuna Tomodulele bale'u ana tauloina yababana yadi nuwatuwu i'auhidi. Iya iguduidi ta masele ihinahinalidi nigele howahowana na hi'ita lobai. Masele neta iya wasa namwanamwana ainaena ilalaomane. Na wasane ainaena Besinana yana vewasawasa i'abiye mahalava wuwuna iya Yaubada ana oleya moiha.

<sup>5</sup> Nigele ayabom wasamai aguguguyaei na Yeisu Besinana iya Bada wasana aguguguyaeine. Na awalowalo neta ai yami taupaihowa Yeisu vehabana. <sup>6</sup> Mwalona Yaubada iwalo ebeha, 'Mata guguyou holanai masele ihinali'. Na teina haugane Yaubada ehebonane yana wasawasa tahanapui neta ta'ita'ita ihinahinali Besinana maninai.

<sup>7</sup> Hesi ai Yaubada yana wasawasa taumai tapitapiyadi aidiyai himiyamiya ta dova bagi

namwanamwana walata miyamiyana alonai. Ai wahiyala mwala'i alilina a'abiye mahalava neta ai nigele alimaiyena na hesi Yaubada iya ainaena. <sup>8</sup> Hauga daodaona hi'abiye nuwavitagai na hesi nigele hiya'abiye yababagai. Hauga tupwadi anuwatuwu bwaubwau na hesi nigele ayatapiya. <sup>9</sup> Hauga tupwadi hi'abiye muyagai na hesi Yaubada nigele iyanuwapanopwanowegai. Hauga tupwadi hitalaigai na hesi nigele ayasilahe moiha. <sup>10</sup> Hauga maudoina amwalomwalowoi dova Yeisu ta ebe iya yawahina tomowa hi'ita holamaiyai. <sup>11</sup> Yama miya ahubena ehebo ehebo alodiyai Yeisu vehabana na mwalowoi awutu vahavahali moiha. Na teina alonai a'alama'i'ita ta ebe Yeisu yawahina tomowa hi'ita. <sup>12</sup> Eeta moiha mwalowoi holamaiya ipaipaihowa na omiu yawahi amlobalobai.

<sup>13</sup> Yaubada yana Buki iwalowei iwalo, 'Ya'aubabada wuwuna yayemidi'. Teina yemidine ehebonane alimaiyai vehabana na a'aubabadaei wuwuna ayemidi. <sup>14</sup> Tahanapuiya'o neta iya Yaubadane ehebonane Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoiya'o na hinage mata omiu na ai i'abiye towolouyoigita. Yeisu baidada na ilau ahaigita ta talau iya mehenai. <sup>15</sup> Teina maudoina neta omiu vehabamiu. Na Yaubada yana ve'i'ila idabalala boda ta boda aidiyai ta mata Yaubada yana vewasawasa ana awayauwedo imwala'i.

### *Yemidiyena tamiyamiya*

<sup>16</sup> Eeta mata nigele ayatapiya. Moiha tau-mai hitapitapiya na hesi alu'aluwamai ahubena

ehebo ehebo i'abi'abiye vauvauyoi. <sup>17</sup> Na teina vitaiwone habuludi hauga ahu'ahubalina alonai aveve'alodine, mata vewasawasa mwala'ina yo miyamiya vateyaina ilawelawenama, teina vitaiwone mata imwala'i gabaedi. <sup>18</sup> Hava ta ita'itadine nigele aidiyai ayanuwanuwatuwu alili. Na hava nigele taya'ita'itadine hiya aidiyai anuwanuwatuwu moiha. Wuwuna hava ta ita'itadine neta hauga ahu'ahubalina vehabana na hava nigele taya'ita'itadine neta hauga miyamiyavateyaina vehabana.

## 5

<sup>1</sup> Na tahanapuiya'o neta taudane teina gwau tamiyamiyaneine bale'uwai mata ilotalotalo'e na Yaubada ainaena vada tavai. Neta vadane galewai nigele tomowa nimadiyena hiya'abi na mata imiya ta ilau hauga nigele yana aba'ovi. <sup>2</sup> Teina haugane ta'am'amna yababa na yada venuwa neta ebeha Yaubada vada vauvauna mata imohegita dova ale'o vauvauna. <sup>3</sup> Ta ebe teina ale'one Yaubada imohegita mata alu'aluwada nigele hiyabugewa. <sup>4</sup> Teina gwaune holanai amiyamiyane neta a'am'amna yababa wuwuna anuwavitai. Nigele ebeha teina nuwanuwada ada ale'o tavaivehuludi na hesi nuwanuwada Yaubada iveli'wagita tauda vauvauna ainaena ta ebe yawahi tauna mata taudawa mwalomwalowoina i'abiye sawali. <sup>5</sup> Yaubada iya teina ginauline ainai i'atububunigita ta Alu'aluwa Ve'ahihi imohegita dova abavetuwuni. Eeta tahanapui neta mulitai

abo hava tupwadi vebabada i'atububunidiwa imohegita.

<sup>6</sup> Ainaena hauga maudoina ta'atepatu. Tahanapuiya'o teina haugane taudaone aidiyai tamiyamiyane neta howola nigele Bada baidada tayamiyamiya yana tupwai. <sup>7</sup> Nigele vinunuwena tayalaulau na hesi yemidiyena talaulaune. <sup>8</sup> Eeta ta'atepatu yo nuwanuwada ebeha teina taudaone talaugabaidi ta talau Bada baidada tamiyamiya yana tupwai. <sup>9</sup> Bwagana teina tamiyamiya tauda holadiyai bo Yaubada yana tupwai ta miyamiya na hesi yada aipate mwala'ina ebeha ta'abiye yaliyaya. <sup>10</sup> Wuwuna maudoida mata Besinana mehenai tatowolo ta iya ilauvetalaegita. Tomowa ehebo ehebo hava tauna ainai ipapaihowaine mata maihana ivai. Namwanamwana mata maihana namwanamwana na yababana mata maihana yababana.

*Besinana ainaena Yaubada baidada ta'awa heliheliyam*

<sup>11</sup> A'aipate ebeha tomowa tupwadi nuwadi avaidi wuwuna Bada meheuhina ahanapuiya'o. Na Yaubada ihanapuigai'o ta hinage nuwana omiu bada atemiyena amhanapuigai'o. <sup>12</sup> Nigele ebeha a'awa namwanamwauyowegai mehemiyai na hesi vedova mata ammwauhinigai ana wuwuna awalo auligomiu. Eeta yayiyadiwo tomowa hivinunuidi tuluhaena na nigele yadi mumuga nuwa'alodiyai vebabana hiyanuwanuwatuhu mata yadi walo amyemaihadi. <sup>13</sup> Ebe ayauyaule dova tomowa yadi aubabada neta Yaubada

vehabana na ayauyaulene. Na ebe ulu'ulumai dumwadumwaludi neta omiu vebabamiu na ulu'ulumai hidudumwalune. <sup>14</sup> Besinana yana velaune iloiloineaegai wuwuna ahanapui neta iya ibom tomowa maudoida vebabada imwamwalowoine. Ainaena ita hinage maudoida tamwalowoi. <sup>15</sup> Na maudoida vebabada imwamwalowoine ta yaiyadiwo ita mayawahida nigele ebeha tabom vebabada ta paihowa na hesi Besinana vebabana ta paihowa. Wuwuna iya vebabada imwalowoi ta itowolouyo.

<sup>16</sup> Ainaena teina haugane tomowa mata nigele yadi nuwatuwu ayanuwatuwuidi bale'u nuwanuwatuwuna ainaena. Moiha mwalona Besinana teina dova anunuwatuwuine na teina haugane nigele. <sup>17</sup> Haugana tomowa ive'ehebo Besinana ainai neta iya tomowa vauvauna. Ginauli miyamiyadi bada hi'ovi'o na ginauli maudoidi higwaipiledi ta dova vauvaudi. <sup>18</sup> Teina ginauliwone maudoidi neta Yaubada ipapaihowaidine. Iya mwalona ana aleha ita na Besinana ainaena igwaipilegita ta ita ana geluwo. Na tomowa tupwadi apaihowaidi ta iya baidadi hi'awa au'augelu neta Yaubada paihowane imomohegaine. <sup>19</sup> Yada wasa neta taumiya bale'u maudoida Besinana ainaena na Yaubada i'awa au'augeluwegita ta nigele yada yababao iyavahivahilidi. Na yaiyadiwo mata tomowa apaihowaidi ta i'awa au'augeluwedi neta yewasane paihowana imomohegaine. <sup>20</sup> Eeta ai Besinana vebabana a'au'aubabada, bada dova Yaubada iya i'awa'awanoi ai awamaiyena. Na

ai Besinana vehabana a'awa'awanoiyegomiu awalo, 'Yaubada am'awanoiyei ta i'awa'awa au'augeluwegomiu'. <sup>21</sup> Wuwuna Besinana nigele yana yababa na ita vehabada na Yaubada ipaihowai ta yada yababa maudoidi i'avala gogoidi. Teina dova ipaihowai ta ebe tave'ehebo Besinana baidada mata Yaubada yana paihowa dumwaluna ta ve'alo.

## 6

<sup>1</sup> Nigele ta Yaubada baidamai yama paihowa toyawa holanai a'awanoiyegomiu omiu Yaubada yana ve'i'ila tauvaina havena yana ve'i'ilane amgebegebe awawai. <sup>2</sup> Wuwuna iya iwalowei iwalo,

'Atemuyamuya ana hauga ainai yami awanoi yabenedi.

Na livahi ana ahubena ainai yahaguigomiu.' Walo moiha, teina Yaubada yana atemuyamuya haugana ebeha mata ami livahi amlobai.

<sup>3</sup> Nigele nuwanuwamai ebeha yaiya teya yama paihowa i'itaye yababa. Ainaena na ababe'u nigele teya yaiya yana amwaha ainai ayamwaumwauwi. <sup>4</sup> Hesi ginauli maudoidi holadiyai apaipaihowaidi ebeha a'abiye mahalava neta ai Yaubada yana taupaihowao: Alama'i'ita moihanaena vitai yo wewelohe yo muya holadiyena atowotowolo momohi. <sup>5</sup> Ama alehao hitalaigai ta vada paipaiyai higuduigai ta himiya gwaigwaipileyegai na hiwalowalo yababaigai. Na apaihowa wahiya. Na nigele aya'eno'eno ili'ilimani. Na nigele aya'ai'ai

ili'ilimani. <sup>6</sup> Na yama nuwatuwu masemasele-naena yo nuwatuwu hanahanapuwena yo yama nuwadobiyena yo aiyauyaena yo Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yo velau moihaena a'abiye mahalavauyoigai ai Yaubada yana taupaihowao. <sup>7</sup> Na yama walo moiha yo Yaubada yana ala'alawowoliyena a'abiye mahalavauyoigai ai Yaubada yana taupaihowao. Na mumuga dumwadumwaluna avai ta iya yama aba'aleha yo abalau'au'auhi. <sup>8</sup> Tomowa hive'ahihiyegai na tupwadi hi'ita dobiyegai na hi'awa yababaegai na tupwadi hiwalo vetuvehaeyegai. Hiwalo ebeha a'oya'oyama na hesi awalowalo moiha, <sup>9</sup> na hinage hiteibabaegai na hesi hihanapuigai'o. Na hipaihowaigai ebeha amwalowoi na hesi mayawahimai. Bwagana hitalaigai na hesi nigele hiya'oi'oiye mwalowoigai, <sup>10</sup> yo bwagana hivenuwayababagai na hauga daodaona ay-aliyaliyaya. Ama ita dova tauwewelohe na hesi tomowa bagibagilidi a'abi'abiye tobwatobwadi. Na Ama ita dova nigele teya hava alimaiyai na hesi ginauli maudoidi ai alimaiyai.

<sup>11</sup> Ama geluwo omiu Kolinita awalo dumwalu alimiyai neta ginauli maudoidi awalo mahalavaidi'o ta atemai aho'e gabaei alimiyai. <sup>12</sup> Ai nigele atemai ayaguidi alimiyena na omiu yami venuwaena atemiu amguidi alimaiyai. <sup>13</sup> Eeta teina yawalowalo laowa alimiyai dova omiu natuguwao. Teina yama mumugane amye-maiha ta omiu hinage atemiu amho'e gabaedi alimaiyai.

*Ita Yaubada yana vada tapwalolo*

14 Yaiyadiwo nigele hiyayemidi havena aidiyai ampatupatu. Wuwuna mumuga dumwadumwaluna na mumuga yababana nigele howahowana na hive'ehebo. Na nigele howahowana masele na guguyou himiya gogoi. 15 Nigele howahowana Besinana na Tomodulele yadi nuwatuwu ehebo. Tomowa yemiyemidina na tomowa nigele iyayemidi nigele howahowana yadi nuwatuwu ehebo. 16 Yaubada yana vada tapwalolo nigele howahowana aiwa tagitagi holanai himiya. Na ita Yaubada yana vada tapwalolo dova iya yana Buki holanai iwawaloweine iwalo, 'Yau mata holadiyai yo gamwagamwadiyai yamiya. Na yau mata yadi Yaubada na hiya mata yagu tomowao.'

17 Na Bada iwalouyo iwalo,

'Omiu yagu tomowao,

amlaugabaedi yo hiya aidiyena amwaheigomiu.

Hava nigele iyamasele havena ainai am'abi'abilau,

ta yau mata yayaliyayaigomiu.'

18 'Eeta yau mata Tamamiu

na omiu mata natuguwao towatowahomiu yo waiwaihiumiu.'

Teina dova Bada Yaubada Tauwahiyala alili iwawaloweine.

## 7

1 Ainaena augeluwo moihadi omiu, teina waloyemidiwone bada maudoidi tavaidi'o. Eeta yada nuwatuwu dawadawanidi tata'wata'wataedi neta ginauliwone tauda



yo alu'aluwada hi'abi'abiye bi'idi aidiyena. Yauwahida ta'abiye masaledi Yaubada mehenai wuwuna tave'ahihiyei.

### *Paulo yana yaliyaya*

<sup>2</sup> Atemiu amho'edi alimaiyai wuwuna nigele teya yaiya aya'abiye yababa yo nigele teya yaiya ayave'ita pwanoli. Na hinage nigele teya yaiya aya'oyamaei na yana tobwatobwa ayavai vehulu. <sup>3</sup> Teina yawaloweine nigele ebeha yave'ewaigomiu wuwuna bada dova mwalona yawawaloweewa neta omiu ami nuwatuwu atemaiyai imiyamiya eeta bwagana mata amwalowoi bo amiya na hesi hauga daodaona talaulautoyawa. <sup>4</sup> Omiu vehabamiu ya'atepatu yo yanuwahaehae moiha. Na ama vitai maudoidi holadiyai yagu nuwatuwu hitalu ta yaliyaya i'oiye mwaugau.

<sup>5</sup> Haugana tenem bada amahalava'o Masedoniya ainai na hesi howola taumai nigele hiya'aiyawasi. Vitaiwo himiya gwaigwaipileyegai neta veta'eta'e tomowa baidamaiyao yo meheuhi atemaiyai na amiyamiya. <sup>6</sup> Na hesi Yaubada iya taunuwavitaiwo adi tau'abiye atepatu eeta Taito yana laoma ainai i'abiye atepatugai. <sup>7</sup> Nigele yana laoma ibom ainaena iya'abiye atepatugai na hesi vedova am'abiye atepatuwa wasana ainaena hinage i'abiye atepatugai. Na yami velau yo yami nuwayababa yo yami talam vehaguhagu yau vehabagu iwalowalo auligai ta yagu yaliyaya imwala'i alili.

<sup>8</sup> Mwalona yagu leta ainai ya'abiye muyagomiu, ta vhabana yanuwanuwatuwu na teina haugane nigele vhabana yyanuwanuwatuwu wuwuna yagu leta i'abiye nuwayababagomiu hauga ahu'ahubalina. <sup>9</sup> Leta neta yalelele vhabana yayaliyaya. Na nigele yayaliyaya ya'abiye nuwayababagomiune na hesi yayaliyaya wuwuna yami nuwayababa ainona neta yami nuwabui. Neta nuwayababane Yaubada nuwanuwana ainaena nigele aya'abiye yababagomiu. <sup>10</sup> Nuwayababa Yaubada nuwanuwana wuwuna neta nuwabui yana abavetuwuni ta tomowa hilaulau yawahai ta hi'awa namwanamwaei. Na taumiya bale'u yadi nuwayababa ainaena mwalowoi hive'ave'alo. <sup>11</sup> Am'ita hava Yaubada ipapaihowaine yami nuwayababa ainaena ta am'atepatu wahiyala na amnuwalele vedumwaluyoigomiu ainai. Eeta amwalo wahiyala mayami meheuhi yo mayami velau ammoheuyoigomiu mayami atetalam ta am'atububuni taumumuga yababa yemaihana vhabana. Ginauli maudoidi aidiyai am'abiye mahalavauyoigomiu neta nigele teya hava yami pwanoli. <sup>12</sup> Eeta teina leta yapaihowai nigele taupwanoli mehena yayasabui yo hinage nigele pwanoli ana tauyemaiha yayahaguhagui vhabana yayalaulele. Na yalaulele ebeha yami atetalam vhabamai Yaubada mehenai ya'abiye mahalava alimiyai. <sup>13</sup> Teina vhabana na yama nuwatuwu hiwahiyala.

Nigele yama nuwatuwu wahiyala ibom na hinage yama yaliyaya. Wuwuna Taito maumau-doimiu am'abiye wahiyala ta yana yaliyayaena

i'abiye yaliyayagai. <sup>14</sup> Na yagu nuwatuwu haehae omiu vehabamiu yawalo auli ta nigele amya'abiye hinimayagau. Mwalona ginauli maudoidi awalowalowedi alimiyai neta moi-hadi. Eeta yama nuwahaehae Taito ainai vehabamiu neta imiya mahalava moihana. <sup>15</sup> Taito inuwatuwu avivini vedova amyayaliyayaine mayami meheuhi yo mayami ve'ahihi na hinage mayami awa'abi vehabana eeta yana velau vehabamiu iwahiyala. <sup>16</sup> Na yau yayaliyaya wuwuna ginauli maudoidi aidiyai yayemidiyegomiu moiha.

## 8

### *Tauyemidiwo yadi velau*

<sup>1</sup> Ama geluwo nuwanuwamai ebeha amhanapui hava Yaubada yana atemuyamuya ipapaihowaine tauyemidiwo yadi boda Masedoniya ainai. <sup>2</sup> Hiya vitai holanaena hilaulau neta towoi mwala'ina hive'ave'alo ta bwagana hiwewelohe na yadi yaliyaya imwala'i alili ta ainaena yadi velau idi'wa alili. <sup>3</sup> Mata yawalo mahalavaedi alimiyai neta velau ana mwala'i hava howahowadi mata himwaumwauwi neta himwauwi. Na hinage hava nigele howahowadi na himwauwi mata himwaumwau di'wa. Hibom yadi talam <sup>4</sup> alimaiyai hi'awanoi hamahamadudu ebeha Yaubada ana tauve'ahihiwo Yudeya vehabadi yadi tupwa hipaihowai hagu ainaena. <sup>5</sup> Yama nuwatuwu mata velau a'ava himwauwi na hesi hivelau di'wa wuwuna himoheuyoidi Yaubada ainai na mulitai atedi hitalamwedi alimaiyai. <sup>6</sup> Ainaena Taito bada velau ana vai ivetuwuni

gamwagamwanimiyai eeta a'awanoiyei ebeha ive'ovidi. <sup>7</sup> Na ginauli dova yemidi yo aubabada yo hanapu yo vehaguhagu nuwalelena yo yami velau vehabamai aidiyai ammahuli alili. Eeta nuwanuwamai ebeha teina hinage velaune paihowana ainai ammahuli moiha.

<sup>8</sup> Teina yawalowaloweine nigele dova lolina na ebeha tomowa tupwadi yadi vehaguhagu nuwalelena ya'abiye mahalava ta ainaena na yami velau moihana yalautowoi. <sup>9</sup> Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila bada amhanapuiya'o. Bwagana iya imahuli alili na hesi iveweweloheuyowei omiu vehabamiu ta ebe yana veweweloheyena iyemahuligomiu.

<sup>10</sup> Na yagu nuwanuwatuwu teina dova. Boli-mai tuluhadai haugana velau amvetuwuni in-amwanamwa ta teina haugane amve'ovidi. Wuwuna omiu velau ana taupaihowao mugamugaimiu yo hinage omiu tomowa mugamugaimiu velau amyaliyayai. <sup>11</sup> Mwalona velaune amyaliyayai na yami yaliyayane iyemala moiha ta teina haugane hava howahowamiu yami tob-watobwao aidiyena paihowane amve'ovi. <sup>12</sup> Ebe velau tayaliyayai mata yada velaune Yaubada vehabana iyaliyaya. Yaubada nuwanuwana hava alidai imiyamiyane tamohei na hava nigele alidai iyamiyamiya nigele nuwanuwana.

<sup>13-14</sup> Teina nigele yawalo ebeha tomowa tupwadi vitai hi'avala vehulu na omiu am'avalai. Na hesi nuwanuwamai neta maudoimiune amtoyatoyawa. Wuwuna hiya adi vahali holanai ta ebeha omiu yami mahuliyena amhaguidi. Eeta omiu mata ami vahali holanai yadi mahuliyena

hihaguigomiu. Teina dova mata ampaihowauy-oigomiu ta maudoimiu amtoyatoyawa. <sup>15</sup> Dova Yaubada yana Buki holanai hilele hiwalo, 'Yaiya tomowa itano'ahai mwala'ina nigele ana tupwa mwala'ina. Na yaiya tomowa nigele iyatano'ahai moiha nigele iya'abiye ahubali.'

*Taito ma'ana geluwo yadi lau Kolinita*

<sup>16</sup> Yaubada ainai ya'awa yauwedo wuwuna iya ipaihowai ta Taito yana nuwalelene alimiyai dova yau. <sup>17</sup> Moiha yama awanoi ainai italam na hesi ami hagu ainai inuwalele moiha ta ibom yana nuwatuwuwena itowolo ta ilalaowa alimiyai. <sup>18</sup> Taito na tahida teya avetamaledi ta hilalaowa. Wasa namwanamwana guguyana ainai tahida teina ilau'alili ta teina ainaena tauyemidi yadi boda maudoidi hive'ahihiyei mwala'ina. <sup>19</sup> Teina tahidane tauyemidiwo yadi boda hivesinuwai ta iya mata ihaguigai ta velaune alawei Yudeya. Ainaena Bada a'awa wasawasaei na mata tomowa hihanapui neta nuwanuwamai tauyemidiwo ahaguidi. <sup>20</sup> Teina velau mwala'ina yaiyadiwo a'ita'ita avivini ebeha ahibahiba ili'ilimani ta tomowa havena hivetavetalapili neta vehabana tahida teina alalauvaine. <sup>21</sup> Eeta yama venuwa ebeha yama mumuga hinamwanamwa nigele ebeha Yaubada mehenai ibom na tomowa hinage mehediya.

<sup>22</sup> Hinage tahida teya avetamalei ta teina tomowaone ivetonugaedi ta baidanao hilalaowa. Hauga bagibagilina alautowoi ginauli vagadi yo vagadi aidiyena ta alolobaine iya tautalam. Na teina haugane iya tautalam moihana

vehabamiu wuwuna alimiyai iyemidi. <sup>23</sup> Na Taito iya yagu taliyataupaihowa ta ami hagu vebabana iya baidagu apaipaihowa. Na tahi-dao bwau Taito baidanao hilalaowa neta hiya tauyemidiwo yadi bodao vebabadi hitowotowolo yo hinage Besinana yana vewasawasa hi'abiye mwala'i. <sup>24</sup> Eeta yami velau amve'itaedi aidiyai ta tauyemidiwo yadi boda maudoidi mata hi'ita lobai ta yama nuwahaehae iyemala moiha.

## 9

### *Yaubada yana tomowa adi hagu*

<sup>1</sup> Yaubada ana tauve'ahihiwo adi hagu hagu amvetamalei Yudeya vebabana mata nigele howahowana yalaulele ili'ilimani. <sup>2</sup> Na Yahana-puiya'o neta nuwanuwamiu mwala'ina ebeha amvehaguhagu. Tomowa Masedoniya aidiyai yamwahinigomiu, yawalo, 'Hiya Gilisi bolimai tuluhadai bada hi'atububuni'o ebeha hivehaguhagu'. Na hibagibagili alili yami nuwalele nuwadi i'abiye mwahali. <sup>3</sup> Hesi tahidao yavetamaledi ta hilalaowane nigele ebeha yagu nuwahaehaene neta walo a'ava na hava yawalowalowe-dine ebeha am'atububuni na amha'waha'wa. <sup>4</sup> Ebe Masedoniya tupwadi baidaguwao alaowa ta hi'ita lobai nigele amya'atabubuni, omiu yo ai tahnimaya moiha. Na yau hinage yahinimaya wuwuna vebabamiu yanuwahaehae. <sup>5</sup> Ainaena yawalo inamwanamwa tahidao ya'awanoiyedi ta hilau mugaiwa alimiyai ta mata velau amwalowalo yemidiyegauwa am'atububuni vateyaidi. Ainaena nonovana

haugana ya'abimahalavawa ta imiya mahalava neta yami nuwatuwuwena amvelavelau na nigele hiyahuluhuluigomiu.

<sup>6</sup> Teina amnuwatuwu ili'ilimani. Yaiya nigele iyalaupeli mwala'ina mata nigele iyalauyaba mwala'ina. Na yaiya ilaupeli mwala'ina mata ilauyaba mwala'ina. <sup>7</sup> Ainaena tomowa ehebo ehebo vedova yana nuwatuwu ipaipaihowai ebeha ipaihowai ta'i. Nigele ebeha mayana nuwavitai na ivelau yo hinage nigele ebeha ivelau wuwuna iya yana paihowa ebeha ivelavelau. Tomowa mayana yaliyaya na ivelau neta Yaubada yana awanamwanamwa. <sup>8</sup> Na Yaubada howahowana mata ami velau mwala'ina imohegomiu yo hauga daodaona ginauli maudoidi amnuwanuwaleleyedi mata amlobaidi ta howahowamiu. Na hinage mata vagavagana imohegomiu ta paihowa namwanamwadi maudoidi vehabadi howahowana. <sup>9</sup> Dova Yaubada yana Buki holanai hilele iwalo:

'Tomowa nuwanuwana i'aiyauya hauga maudoina tauwewelohe aidiyai,

Yana mumuga dumwaluna imiyamiya mata ilau ta hauga nigele ana higa'.

<sup>10</sup> Yaubada taulaupeli venuvenu imohemohedi ta hilaulaupeli na mulitai venuvenu yo ai'ai namwanamwana ainaena tamahuli, na mata ipaihowai ta yami mumuga namwanamwana mahulina i'abiye mwala'i.

<sup>11</sup> Eeta Yaubada mata amwaha maudoidi aidiyena i'abiye mahuligomiu ta mayami mumuga namwanamwa hauga maudoina, eeta tomowa bagibagilidi Yaubada hi'awa

yauwedowei yami velau vehabana neta ainaena hilolobaiwa.

<sup>12</sup> Wuwuna teina velaune ampaipaihowaine nigele Yaubada yana tomowao adi hagu hagu iya ibom iyave'alo, na tomowa bagibagilidi hinage ipaihowaidi ta Yaubada ana awayauwedo hi'abiye mwala'i moiha.

<sup>13</sup> Teina velaune paihowana ampaipaihowaine mata ami ita imiya mahalava. Tomowa bagibagilidi mata Yaubada hi'awa wasawasaei wuwuna yami walomahalava wasa namwanamwana vehabana. Na yami velau mwala'ina aidiyai yomowa tupwadi aidiyai mata Yaubada hino'owei wuwuna yami atetalamwena am'aiyauya. <sup>14</sup> Na vehabamiu hi'awanoi ta ami velaune atediyai imwala'i wuwuna Yaubada yana ve'i'ila mwala'ina alimiyai imiyamiya. <sup>15</sup> Yaubada nigele howahowada ta'aubabadaei vehabana na ta'awa yauwedowei.

## 10

### *Paulo yana paihowa vehabana i'awa pa'ipa'i'i*

<sup>1</sup> Yau Paulo, Besinana yana nuwado-biyena yo yana nuwanamwanamwaena ya'awanoi yegomiu. Tupwamiu amwalo ebe yau baidamiu neta yanuwadobi na ebe yau amwaha daodaowai neta yawalowalo wahi yala.

<sup>2</sup> Eeta ya'awanoi yegomiu haugana yalalaowa havena amhuluhuluigau ta yawalowalo wahi yala. Wuwuna yaiyadiwo hiwalo bale'u yana nuwatuwuwena alaulau yahanapuiya'o mata aidiyai walo wahi wahi yalana yavetowolo.

<sup>3</sup> Moiha bale'uwai tamiyamiya na hesi nigele



bale'u yana nuwatuwuwena aya'ale'aleha. <sup>4</sup> Wuwuna yama alehao ginaulidi neta nigele bale'u ginaulidi na hesi ala'alawowoli haehae alilina. Yaubada yana ala'alawowoli ainaena ali wahiwahiyaladi hibuibuiyedi. <sup>5</sup> Awa pa'ipa'i'i yo abawalo gagasao maudoidi Yaubada yana hanapu hi'ale'alehai ai agohalo'elo'edi. Na nuwanuwatuwuwu maudoidi apaidi ta Besinana hi'awa abiyei. <sup>6</sup> Haugana ebe am'awa'abi ili'ilimani ai a'atububuni'o ta tau'awa sewa maudoidi ayemaihadi.

<sup>7</sup> Ebe teya tomowa inuwatuwuyoi na iwalo iya Besinana yana taupaihowa, bada ebe inuwatuwuyo neta ai hinage Besinana yana taupaihowao. <sup>8</sup> Ebe yada Bada yana lolina imohemohagai mata vehabana yawalo haehae habuluna na nigele yayahinimaya wuwuna yagu lolina ainona ebeha yami yemidi ya'abiye wahiwaladi na nigele ebeha agohalo'edi. <sup>9</sup> Nigele ebeha yawalo yemeheuhigomiu yagu letao aidiyena. <sup>10</sup> Tomowao tupwadi yadi aubabada hiwalo, 'Paulo leta ainai yana walo hiwahiyala yo hiv-itai. Na hesi haugana iya baidada nigele teya yana wahiwaladi ta yana walowo dova ginauli awa'awawa.' <sup>11</sup> Tomowao teina ebeha hihanapui ili'ilimani neta haugana ai lovai na yama leta alodiyai awalowalowedi mata neta dova yama mumuga haugana ai badamiu.

<sup>12</sup> Ami geluwo tupwadi hino'ono'oweuyowedi. Havena awalowalo ta ebeha avetoyatoyawa wuwuna yehadi himwaumwauhinidi. Na hesi tomowa teina hiyauyaule wuwuna hiya hibom adi liveyena hivetoyatoyawa. Na hi-

nage yadi mumuga hivetoyatoyawa adi geluwo baidadiyao eeta hibom hi'awa namwanamwauy-owedi. <sup>13</sup>Yaubada yana paihowa dalava tupwadi aidiyai yo gamwagamwanimiyai imohegai'o na neta paihowane ana higahiga a'au'aubadaeine ta anuwahaehaeyeine na hesi ai mata nigele nuwahaehae ana higahiga ayadi'wai. <sup>14</sup>Ai nigele ayalaulau alili nuwahaehae ainai wuwuna moiha Besinana wasana namwanamwana ai amumugaiyeine. <sup>15</sup>Ainaena yagu nuwahaehae vehabamiu neta nigele tomowa tupwadi yadi paihowa vehabana na yyanuwahaehae. Hesi ai paihowa vehabana yagu nuwatuwu wahi-wahiyalana ebeha yami yemidi imwalamwala'i ta mata yagu abapaihowaowa gamwagamwanimiyai hinage imwala'i. <sup>16</sup>Mulitai abo alau dalava amwaha dodaowai tupwadi aidiyai wasa namwanamwana aguguyaei. Ainaena mata nigele ayalau tahidao yadi abapaihowa dalavadi aidiyai ta havena awalo haehae tomowa tupwadi yadi paihowa ainona vehabana. <sup>17</sup>Dova Yaubada yana Buki holanai hilele hiwalo, 'Yaiya nuwanuwana na iwalo haehae Bada hava ipapaihowaidine vehabana iwalo haehae'. <sup>18</sup>Wuwuna ebe Bada towaho i'awa namwanamwaei neta inamwanamwa Yaubada mehenai na ebe towahonane ibom i'awa namwanamwaeuyowei neta nigele iyanamwanamwa Yaubada mehenai.

## 11

### *Paulo na tauyewasa oya'oyama*

<sup>1</sup> Nuwanuwagu am'alama'i'ita ta aubabada yauyaule habuluna yapaihowai. Yauwedo

na amtalamwegau ta yapaihowai. <sup>2</sup> Yaubada yana alomagigiliyena vehabamiu ya'alomagigili. Wuwuna omiu dova nuwapuyo ta ebeha mata yawalo yemidiyegomiu dova vahala atena masemaselena hilalawei mwanena ehebo mohimohili Besinana ainai. <sup>3</sup> Na yameheuhi wuwuna mata tomowa hiniuligomiu ta yami nuwanuwatuwuwo hivetauyabayababadi ta yami talam masemaselena maudoina Besinana ainai amlaugabaei. Dova mwalona mwata yana oyama hanahanapuwena Ive i'o'oyamaeine. <sup>4</sup> Ebe tomowa teya ilaoma na Yeisunane aguguguguyaeine imiyamiya na Yeisu vagana iguguyaei neta am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu. Na Alu'aluwa Ve'ahihi amvavaiwa imiyamiya na alu'aluwa vagana amvai neta am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu. Na hinage ebe wasa namwanamwana alimiyai amvavaiwa imiyamiya na vagana amvai neta am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu. <sup>5</sup> Teina tomowaone hiyogauyowedi tauyewasao gamwagamwanimiyai na hesi nigele hiya namwanamwa di'waigau. <sup>6</sup> Ta mata walo ainai nigele yayanamwanamwa na hesi hanapu ainai yau bada ainaede. Neta hanapune imasele ili'ilimani hauga bagibagilina yama mumugao maudoidi aidiyena.

<sup>7</sup> Yaubada wasana namwanamwana yaguguyaei alimiyai neta nigele yaya'awa maihaei, na yamwau dobiuyowegau ta ebeha ya'abihinigomiu. Na teina mumugane yapaipaihowaine neta yababa yapapaihowaine,

bo? <sup>8</sup> Haugana gamwagamwamiyai yapaipaihowa neta tauyemidi boda tupwadi aidiyai ya'abilau na omiu nigele. Na yagu abilaune ana ita dova yadi mane ya'aivavali ta ainaena yahaguigomiu ta nigele ami vaga teya. <sup>9</sup> Na haugana yau baidamiu tamiyamiya na ya'abiye ahubali ginauli ainaena nigele teya yaiya yaya'abiye vitai. Wuwuna tahidao Masedoniyaena hilalaomane hiya yagu miya ahubali ainai hihaguigau. Na hauga mulitai mata nigele yaya'abi'abiye vitaigomiu dova hinage mwalona nigele yaya'abiye vitaigomiu. <sup>10</sup> Besinana iya tauwalo moihana na yau hinage yawalo dumwalu alimiyai neta mata nigele teya yaiya Gilisi tupwanaena yagu nuwahaehae iya gudui wuwuna nigele yaya'abiye vitaigomiu. <sup>11</sup> Nigele yayavelauwegomiu eeta teina walone yawawaloweine, bo? Nigele ali'alili. Yagu velau omiu vehabamiu Yaubada ihanapuiya'o.

<sup>12</sup> Na hava yapaipaihowaine neta nigele maihana eeta mata yapaipaihowa ala'alabiliyei. Wuwuna yaiyadiwo yadi nuwahaehaeyena hiwalo ebeha yadi paihowa dova ai mata yaguduidi.

<sup>13</sup> Tomowa teina dova neta nigele tauyewasa moihadi. Hiya taupaihowa oya'oyamao adi ita moihadi hidawanidi na hipaihowauyoidi ta dova Besinana yana tauyewasao. <sup>14</sup> Na havena am'alu'aluwagavai wuwuna Tomodulele ana ita moihana idawadawani na ipaihowauyoi ta ana ita dova masele ana tausagenawasa. <sup>15</sup> Eeta ebe yana taupaihowao hinage adi ita moihadi hidawadawanidi na hipaihowauyoidi ta dova mu-

muga dumwaluna ana taupaihowao neta havena am'alu'aluwagavai. Teina yadi paihowane yana aba'ovi ainai na hava hipapaihowaiwa mata maihana hivai.

*Paulo yana yewasa muyana*

<sup>16</sup> Na yawalo auliuyoigomiu havena teya yaiya i'awa'awa yauyauleyegau. Ebe am'awa yauyauleyegau yede amtuluhahegoyaegau ta mata yagu abanuwaehae habuluna.

<sup>17</sup> Yagu nuwaehae ainai bada ebeha yawalo neta nigele Bada yana nuwatuwuwena yayawalwalo na yabom yagu yauyauleyena teina nuwaehaene ainaena yawawaloweine.

<sup>18</sup> Boda holamiyai neta hiwalowalo haehae dova bale'u maudoina ainai ta hinage yau mata yawalowalo haehae. <sup>19</sup> Omiu amhanapu alili eeta tauyaulewo amtalamwedi ta alimiyai hinuwanuwaehae!

<sup>20</sup> Wuwuna ebe tomowa ivehevaliyegomiu na yami namwanamwa itanotanoidi yo oyamaena ivaivaigomiu yo i'ita'ita dobiyegomiu yo ilaunavanavaigomiu neta amtalamwei ta teina dova ipaipaihowaine.

<sup>21</sup> Yau yatapiya ta nigele yayatalaigomiu. Neta yagu abahinimaya, bo?

Hesi ebe yaiya howahowana ginauli hava vehabana inuwaehae yau hinage dova howahowagu yanuwaehae. Teina ya'au'aubabadane neta dova yauyaule. <sup>22</sup> Ebe hiya Hibulu, yau hinage Hibuluwena. Ebe hiya Yudeya yau hinage Yudeyaena. Ebe hiya Abelaham tubunao yau hinage Abelaham tubuna. <sup>23</sup> Ebe hiya Besinana yana taupaihowao

yau hesi yana taupaihowa ili'ilimani moiha ta yadi'waidi. Teina ya'au'aubabadane neta dova buwa. Yagu paihowa wahiwahiyala ainai yo vada abapaiyai yo tomowa hitalaigau aidiyai yo hauga bagibagilina mwalowoi yawutu vahavahali. <sup>24</sup> Pwedipwedili ana bagibagili 39 himomohegaune neta mai nima ehebo yavevealodine hiya Yudeyaone aidiyena. <sup>25</sup> Lomaone mai tonuga hipwepwediligaune. Na mai ehebo tomowa tupwadi ebeha gaimaena higohaye mwalowoigau. Na mai tonuga wagaena yayoyoline na mai ehebo ni'uwai yatubatuba neta ahubena ehebo na boniyai ehebo. <sup>26</sup> Na yagu adau bagibagilidi holadiyai yasilahe abaita ainaena yo yasilahe tau'aivavali aidiyena. Na yasilahe yagu taliya Yudeya aidiyena yo yasilahe nigele Yudeya aidiyena. Dalava mwala'idi holadiyai yo balabala awawai bada dova muya yave'ave'alodi. Gabwai bada dova muya yave'ave'alodi yo yasilahe tauyemidi oya'oyamao aidiyena. <sup>27</sup> Paihowa vitavitaidi yapaihowaidi ta ya'ala'i'iwahi. Hauga ibagibagili alili boniyena nigele yaya'eno'eno. Na vahali yo gadomaguni holadiyai yamiyamiya yo hauga bagibagilina nigele agu yo nigele agu ale'o ta gwaugwau holadiyai yamiyamiya. <sup>28</sup> Na nigele teina mumugaone hibom. Na hesi yanuwauwatuwu tauyemidi yadi boda mauidi vehabadi ahubena ehebo ehebo iya i'abi'abiye vitaigau moiha. <sup>29</sup> Haugana tomowa teya itapiya neta yau hinage yatapiya. Na haugana tomowa teya hi'abiye be'u neta yau yanuwavitai moiha.

<sup>30</sup> Ebe mata yanuwahaehae mata ginauliwowa hi'abi'abiye tapiyagauwo himiya mahalava na vehabadi yanuwahaehae. <sup>31</sup> Bada Yeisu yana Yaubada yo Tamana awanamwanamwa miyamiya vateyaina ihanapuiya'o neta nigele yaya'oya'oyama. <sup>32</sup> Haugana yau Damasiko na tauwasawasa Aletasi elauhanai tauloina dalava awa'edana ainai tau'ita aviviniwo ivetowolodi ta ebeha hi'abi avivinigau. <sup>33</sup> Hesi tauyemidiwo tupwadi dalavane alinane hawahawagana ainaena kodowena hive'abahi dobiyegau ta tauloinane yadena gabaeine.

## 12

### *Yaubada eno'ita'ita Paulo imomoheine*

<sup>1</sup> Nuwahaehae nigele teya hava ana namwanamwa na nigele howahowagu ta awagu yagudui eeta mata yanuwahaehae. Hesi teina haugane eno'ita'ita yo abiye mahalava Bada imomohegauwa mata ya'aubabadaedi. <sup>2</sup> Bolimai 14 bada hi'ovi'o ainai tauyemidi\* yahanahanapui Yaubada i'abihini ta ihahaene galewa haehae ali'alilina ainai. Teina ivetuwuni neta matauna ilalaune bo alu'aluwa a'avana ilalaune nigele yayahanapui, na Yaubada ihanapuiya'o. <sup>3-4</sup> Yahanapuiya'o neta Yaubada teina tomowane i'abihiniya'o ta ihahaeyeine yana abamiya wasawasana ainai. Teina ivetuwuni neta matauna ilalaune bo alu'aluwa a'avana ilalaune nigele yayahanapui.

---

\* **12:2** Tauyemidi neta Paulo iya ibom vehabana i'au'aubabadane. Nigele nuwanuwana ebeha iwalo haehae eeta tomowa teya vehabana i'au'aubabadane.

Yaubada ihanapuiya'o. Na tenem ainai hava ibebenaledine nigele howahowana ta'aubabadaedi yo nigele iyalowoinanei tomowa awadiyena hiwalowei. <sup>5</sup> Eeta teina vehabana mata yanuwahaehaeyei na yau vehabagu mata nigele yayanuwahaehaeyowegau. Hesi ginauli hava yagu tapitapiya hi'abiye mahalavadi mata yanuwahaehaeyedi. <sup>6</sup> Ebe nuwanuwagu yanuwahaehae mata yau nigele buwa wuwuna yawalowalo moiha. Eeta mata nigele yayanuwahaehae wuwuna nigele nuwanuwagu ebeha tomowa hi'abihinigau, na hava aliguwai hi'i'itadine yo hibebenaledine neta aidiyena hi'ita lobaigau.

<sup>7</sup> Teina abiye mahalavaone Yaubada imomohegaune neta moiha imwala'i alili na Yaubada nigele nuwanuwana ebeha yanuwahaehae. Eeta vitai italamwei aliguwai dova haihaili womawomalina taugu iwomawomali. Na teina neta Tomodulele yana taupaihowa italaigau na i'abiye laumwauwigau ta mata nigele yanuwahaehae di'wa.

<sup>8</sup> Teina vehabana na mai tonuga Bada ainai ya'awanoi ebeha haihaili womawomalina ivai vehulu. <sup>9</sup> Na hesi aliguwai iwalo, 'Havena, yagu ve'i'ila owa howahowam wuwuna yam tapiya haugana neta yau yagu ala'alawowoli yana hauga wahiyala'. Ainaena na yayaliyaya alili yagu tapitapiya yagagasaedi neta mata Besinana ala'alawowoli aliguwai imwauwi. <sup>10</sup> Besinana vehabana na vetapitapiya yo walo hinahinali yo silahe yo taumuya yo vitai hauga maudoina aidiyena yanamwanamwa. Wuwuna yagu



tapiya haugana neta abo yawahiyala moiha.

*Paulo inuwanuwatuwu Kolinita vhabadi.*

<sup>11</sup> Yagu walo dova yauyaule na hesi omiu ampaihowaigau eeta teina dova ya'au'aubabadane. Bada ebe am'awa namwanamwaegau, na hesi nigele. Teina tomowaone hiyogauyowedi tauyewasao gamwagamwanimiyai, na hesi nigele hiyanamwanamwa di'waigau, bwagana yau ginauli awa'awawa. <sup>12</sup> Gamwagamwamiyai ya'alam'i'ita ili'ilimani na ve'ive'ilala yo vedevede yo paihowa wahiwahiyaladi bagibagilidi aidiyena ya'abiye mahalavauyowegau neta yau tauyewasa moihagu. <sup>13</sup> Yagu mumuga gamwagamwanimiyai neta dova hinage yagu mumugane vali tauyemidiwo boda maudoidi aidiyai, na hesi haugana ya'ahubali ginauli aidiyena nigele teya yaya'abiye vitai. Yauwedo na teina paihowa pwanone vhabana amnuwahamuigau.

<sup>14</sup> Teina yagu hauga tonugana ya'atububuni ebeha yalaowa ta yataubo'eyegomiu na mata nigele ya'abiye vitaigomiu. Nigele yami tobwa-tobwa yayavenuwa wuwuna yau dova tamamui. Eeta hedaheda nigele yadi paihowa ebeha hinadiyao yo tamadiyao adi haguhagu vhabana hi'atububuni. Na hesi hina yo tama hiya yadi paihowa natudiyao adi haguhagu hi'atububuni vhabadi. <sup>15</sup> Yagu abayaliyaya neta ami haguhagu vhabana yagu tobwatobwa maudoidi yatalamwedi yo hinage yatalamweuyogau vhabamui. Neta yagu velau ana mwala'i imiya

mahalava. Na vedova omiu yami velau mata ihabulu?

<sup>16</sup> Na tupwamiu am'au'aubabada amwalo, 'Paulo yama tobwatobwa nigele iyatanotanoidi na yana hanapuwena i'oya'oyamaegai'.

<sup>17</sup> Tomowaowa yavetamalediwaowa alimiyai, vedova teya aidiyena ya'oyamaegomiu na yami tobwatobwa yatanoidi? Nigele! Amhanapuiya'o neta nigele yayapaihowa. <sup>18</sup> Taito ya'awanoi hamahamadudui ebeha ilaowa alimiyai. Na tahida teya yavetamalei ta iya baidana hilalaowane. Vedova yami tobwatobwa itanoidi? Nigele. Iya na yau yama mumuga ehe'ehebodine.

<sup>19</sup> Teina leta amvahivahiline nuwana amnuwanuwatuwu ebeha mehemiya a'au'aubabadane ama ve'ewa ana abiyedumwalu vehabana, nigele. Na hesi ai Besinana yana taupaihowao ta amiyamiya na a'au'aubabada Yaubada mehenai ta ebe a'abiye wahiwhiyalagomiu. <sup>20</sup> Na yagu meheuhine neta nuwana ebe yamahalavawa ta mata ya'itagomiu nigele dova yagu nuwanuwatuwu vehabamiu. Na yami mumugao mata nigele hiya'abiye yaliyayagau, na hava yapaipaihowai mata nigele hiya'abiye yaliyayagomiu. Na yagu meheuhine neta nuwana mata manini yo alomagigili yo modi'ini yo aiduma yo awayabayababa yo vetalapili yo nuwahaehae yo talina tui yalobaidi. <sup>21</sup> Hinage yagu meheuhine neta nuwana mata yagu laugwaipileuyowa ainai Yaubada i'abiye nuwadobiyegau mehemiya. Na tomowa bodadi mwalona yababa hipaihowaidi ta nigele hiyanuwabui aidiyai mata yadou

vehabadi. Hiya nuwatuwu bi'idi mumugadi hipaipaihowaidi yo meheganawali yo paihowa bi'ibi'idi hipaipaihowaidi mata vehabadi yadou.

## 13

### *Paulo yana walo gudugudu*

<sup>1</sup> Teina yagu hauga tonugana yalalaowa alimiyai. Dova lolina teya iwalo, 'Ebe tauwalo moiha bwau bo tonuga ve'ewa hava ainai yadi walo ana benali ehebo abo mata ammulitaei'.

<sup>2</sup> Omiu yaiyadiwo mwalona yababa ampaipaihowaidi yo omiu nigele amyapaipaihowaidi ebeha yawalo guduguduigomiu maudoimiu. Mwalona yagu laowa bwauna ainai yawaloweina teina yau lovai ta mata yawaloweuyoi, haugana yalalau gwaipileuyowa tauyababa maudoidi lauvetala mata hive'alo. <sup>3</sup> Yami venuwa ebeha amhanapui neta Besinana aliguwena i'au'aubabada eeta ana moiha mata ya'abiye mahalava. Iya yana paihowa alimiyai nigele iyatapiya na hesi alomiyai iwahiyala alili. <sup>4</sup> Bwagana Yesu tapiya holanai hive'abahi na hesi Yaubada yana ala'alawowoliyena mayawahina. Dova itatapiyane ai hinage atapitapiya na yama paihowa alimiyai neta Yaubada yana ala'alawowoliyena mata iya baidamai amiya.

<sup>5</sup> Am'itauyoigomiu yemidi amwahanaena amlaulau bo nigele. Yami mumuga am'ita lobaiya'o ebeha Yesu Besinana alimiyai imiyamiya. Ehe, iya alimiyai imiyamiya. Na ebe ginauli yababadi ampaipaihowaidi na ambe'u neta nigele. <sup>6</sup> Na yayemidi neta mata am'itagai ebeha nigele

ayabe'u. <sup>7</sup> Na Yaubada ainai a'awanoi ta mata ih-  
 aguigomiu yo havena yababa ampaipaihowaidi.  
 Nigele ebeha ama ita a'abiye mahalava ta to-  
 mowa hiwalo yama paihowa idumwalu, na omiu  
 ebeha yami mumuga maudoidi hidumwalu.  
 Bwagana ama ita dova nigele taupaihowai  
 namwanamwamai na hesi nuwanuwamai ebeha  
 yami mumuga maudoidi hidumwadumwalu.  
<sup>8</sup> Wuwuna ai nigele howahowamai ta walo  
 moihana agudui. Hesi howahowamai ta walo  
 moihana vehabana apaihowa. <sup>9</sup> Mata ayaliyaya  
 ebe atapiya na amwahiyala. Na a'awanoi  
 ebeha Yaubada ihaguigomiu ta yami mumuga  
 hinamwanamwa moiha. <sup>10</sup> Yau lovai na teina  
 yalaulele ebeha yalalaowa ta nigele ebeha abiye  
 dumwalugomiu vehabana yagu walo yo yagu  
 mumuga hivita moiha. Na yagu lolina neta  
 Bada imohegau ebeha yami yemidi ya'abiye  
 wahiyladi na nigele ebeha yagoha loe'elo'edi.

### *Paulo yana awayauwedo*

<sup>11</sup> Tahiguwao, teina yagu walo ana higa.  
 Kaiyoni! Am'aipate wahiwhiyala ta ebe yami  
 mumuga hinamwanamwa moiha. Yagu guguya  
 ambenaledi ta maudoimiu nuwamiu ehebo  
 yo nuwahegoyaena ammiyamiya. Na velau  
 yo nuwadaumwali ana Yaubada mata omiu  
 baidamiu ammiyamiya.

<sup>12</sup> Ainihoniho ve'ave'ahihina ainaena  
 am'awa yauwedoweuyoigomiu. Yaubada  
 ana tauve'ahihiwo maudoidi hi'awa  
 yauwedowegomiu.

<sup>13</sup> Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila yo  
 Yaubada yana velau yo Alu'aluwa Ve'ahihi yana

ve'awa'au'augelu maudoimiu alimiyai imiya va-  
haligomiu.

**Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna**  
**'Auhelawa: Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna**  
**New Testament**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: 'Auhelawa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source  
files dated 29 Jan 2022

71cb24db-0710-5822-a3b6-8c7e6b3b45bd